

วารสาร สุขภาพภาคประชาชน ภาคอีสาน

ที่ปรึกษา

นายธงชัย สาระกุล

ผู้อำนวยการ

กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน

บรรณาธิการ

นายจิรพันธุ์ วิบูลย์วงศ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายฐณะวัฒน์ ภูมิเจริญวัฒน์

กองบรรณาธิการ

นางสุจินดา สุขกำเนิด

นายอดิศร วงศ์คงเดช

นายทวิล เลิกชัยภูมิ

นางจิรวรรณ ศรีชนะ

นายฤกษ์ชัย กิมชัย

นายนิรุจน์ อุทธา

นายอนุชิต สันจตุรัส

นางอรทัย สวรรยาพานิช

นายสำราญ มทา

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต

42/17 ซอยมะลิวัลย์ 8 ถ.มะลิวัลย์ อ.เมือง

จ.ขอนแก่น 40000 โทร. 0-4333-3338,

0-4333-3137, 0-4333-3132 แฟกซ์ ต่อ 15

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่นโยบาย แนวคิดการพัฒนา และผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนบทเรียนและประสบการณ์การ พัฒนาสุขภาพภาคประชาชนของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรประชาชน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ชมรม อสม. ระดับอำเภอ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ศูนย์วิชาการ กระทรวงสาธารณสุข ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ภาคีหมออนามัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. ภาคีพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน

การเผยแพร่ข้อเขียน บทความ และงานวิจัย

ท่านผู้อ่านทุกท่านสามารถส่งข้อความ บทความ งานวิจัย และความคิดเห็นต่างๆ เพื่อเผยแพร่ทางวารสาร โดยส่งต้นฉบับพิมพ์ ด้วยกระดาษ A4 จำนวนประมาณ 5-8 หน้า พร้อมด้วยแผ่น Disket จำนวน 1 ชุด ส่งมาที่

บรรณาธิการ วารสาร สุขภาพภาคประชาชน ภาคอีสาน
ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

89 ถ.อนามัย ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

โทร. 0-4322-4605, 0-4322-4659 Fax. 0-4322-1679

อนึ่ง ข้อเขียนหรือบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้ ถือเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ใด หรือสถาบันใด โดยบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาแก้ไข และตีพิมพ์ตามที่เห็นสมควร

U นวัตกรรมบริการ

ปีนี้อากาศร้อนอบอ้าวมาก พร้อมกับฝนตกลงมาเร็วกว่าทุกปีมาพร้อมกับพายุโซนร้อนที่ตกกระหน่ำจนบ้านเรือนเสียหายจำนวนมาก ปรากฏการณ์เหล่านี้เกิดจากภาวะอะไรก็แล้วแต่ล้วนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้คนบนโลกใบนี้ สิ่งหนึ่งที่เรากำลังเผชิญหน้ากันอยู่ทุกปี ก็คือโรคไข้เลือดออก ที่ปีนี้กำลังระบาดอย่างหนักในหลายพื้นที่ พรากชีวิตลูกหลานอันเป็นที่รักของเราไปไม่น้อยแม้ว่าทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้เตรียมความพร้อมเพื่อรับสถานการณ์แล้วก็ตาม

คงปฏิเสธไม่ได้ว่า กระบวนการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกได้ดำเนินการมาอย่างยาวนาน แต่ปัญหานี้ก็ยังคงอยู่ นี่คือสิ่งที่ท้าทายคนทำงานทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน ส่วนท้องถิ่น พี่น้อง อสม. และผู้นำชุมชน เป็นต้น จะร่วมมือกันอย่างไรในการจัดการกับปัญหาโรคไข้เลือดออก เพราะคงไม่ใช่เวลาที่จะโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ต้องรวมใจให้เป็นหนึ่งเพื่อพิชิตโรคไข้เลือดออกให้ได้ ทำอย่างไรที่จะทำให้ทุกคนครบถ้วนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองในการดูแลกำจัดลูกน้ำยุงลายให้หมดไปจากบ้านของตนเอง และกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์รอบ ๆ บ้าน โดยไม่ต้องรอคนอื่นมาจัดการให้ ไม่ต้องรอ อสม. หรือ เจ้าหน้าที่มาทำให้ นี่คือ สิ่งที่ต้องทำให้เกิดขึ้นให้ได้

ประสบการณ์การทำงานของแต่ละพื้นที่ในการจัดการปัญหาโรคไข้เลือดออกนั้น ล้วนมีคุณค่าที่จะนำมาแลกเปลี่ยนกัน เพื่อเป็นบทเรียนใหม่ ๆ ในการทำงาน เพราะอย่างที่กล่าวมาแล้วว่า การจัดการกับปัญหาไข้เลือดออกที่ทำกันมานานจนเป็นปัญหาซ้ำซาก คงจะใช้กลวิธีเก่า ๆ คงไม่ได้ผล ถึงเวลาแล้วครับที่จะต้องร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิดวางแผนหากลวิธีใหม่ ๆ ด้วยภูมิปัญญาของแต่ละชุมชนมาจัดการกับไข้เลือดออกให้ราบคาบ

- รายงานการวิจัยประเมินผลโครงการปฏิรูประบบการเงินการคลังสาธารณสุขตามโครงการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น **5**
- การศึกษาปัจจัยสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติของศูนย์สุขภาพชุมชน **14**
- การพัฒนาสมรรถนะกำลังคนด้านสาธารณสุขโดยใช้เทคนิคการสอนงาน **19**
- ความสัมพันธ์ของความรู้กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง จังหวัดสกลนคร **24**
- รูปแบบการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยกรณีเฝ้าพันหนุ่ม จังหวัดสกลนคร **33**
- ประเมินผลหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2550 **39**
- การคัดกรองภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2550 **47**
- กระบวนการพัฒนาชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขภายใต้ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2550 **53**
- การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสุขภาพของหน่วยงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีงบประมาณ 2550 **63**
- การศึกษาอุบัติการณ์การเกิดโรคฮีตโคลิซิสในจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2548-2550 **74**
- การกำหนดนโยบายสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา **80**
- การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านการบริหารจัดการงบประมาณสาธารณสุขมูลฐาน กรณีศึกษา : อำเภอเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ **87**
- การศึกษารูปแบบการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการจังหวัดบุรีรัมย์ **95**
- การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาชมรมสร้างสุขภาพหนองบัวแดง-หนองผักชี รวมพลังแอโรบิคแดนซ์ จังหวัดชัยภูมิ **102**
- การศึกษาวิจัย การออกกำลังกายด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อในผู้ป่วยเบาหวาน บ้านโนนแดง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ **110**
- วิจัยประเมินผลโครงการแก้ปัญหาการขาดสารไอโอดีนภายใต้ชื่อโครงการชาวหนองบัวซ้อ หัวไผ่ หัวใส ไอคิวดี เพราะมีไอโอดีนกินเพียงพอ **116**
- การศึกษาสาเหตุการตายของประชาชนจังหวัดนครพนม ปี พ.ศ. 2550 **123**
- การศึกษาโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคอัมพฤกษ์ อัมพาตของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดหนองคาย **132**
- การพัฒนาระบบบริการในคลินิกเบาหวานในโรงพยาบาลบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี **136**

สารบัญ Contents

- คุณภาพบริการพยาบาลตามความคาดหวังของผู้ป่วย/ผู้รับ
บริการโรงพยาบาลโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย 140
- การส่งเสริมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุม
ระดับน้ำตาลไม่ได้ ศูนย์สุขภาพชุมชนเขตเมือง 145
- โรงพยาบาลนครพนม จังหวัดนครพนม
- วิถีสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอปากซ่อง จังหวัดนครราชสีมา 152
- ปี 2550
- การศึกษาพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา : อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ 158
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุม
โรคไข้เลือดออก อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม 165
- การบริหารจัดการงานด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน 174
- ความพร้อมในการกำจัดโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนของ
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 185
- ปี 2550
- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายทางสังคมและการ
สนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ
ในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 190
- ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสาธารณสุขที่เข้าศึกษา
โรคตาพิเศษเพิ่มเติมจากวิทยาลัยต่างๆ ในสังกัดกระทรวง
สาธารณสุข (โรคตา OnTop) จังหวัดนครราชสีมา 200
- โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยจิตเวชในชุมชน 206
- การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอห้วยคัง จังหวัดอำนาจเจริญ 210
- ปี 2550
- ส่งเสริมการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของสตรี
ตำบลกะษัต อำเภอนีนสง่า จังหวัดชัยภูมิ 217
- โดยใช่วิธีการทางการตลาด
- การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน
หมู่ 8 บ้านบน ตำบลภทลง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร 223
- การประเมินมาตรฐานการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการ
หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (กองทุนท้องถิ่น)
จังหวัดสมุทรสาคร 228
- การป้องกันการติดเชื้อและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อของ
พยาบาลในโรงพยาบาลรัฐและเอกชน จังหวัดสมุทรสาคร 235
- ผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตาม
มาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขของจังหวัดสมุทรสาคร 243

นโยบายการพัฒนา

แนวทางการดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพ อสม. และการรณรงค์ต้านภัยไข้เลือดออก

กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน
กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่ร้อนขึ้น ทำให้ปีนี้นักวิชาการนัการระบาดของโรคไข้เลือดออกและโรคไข้มาลาเรีย มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวถึงสถานการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออกว่า ตั้งแต่ 1 มกราคม - 19 เมษายน 2551 ได้รับรายงานผู้ป่วยไข้เลือดออก แล้ว 10,901 ราย เสียชีวิต 12 ราย โดยพบในกลุ่มคนอายุ 15 ปีมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นร้อยละ 80 มากที่สุดในภาคกลาง รองลงมาคือ ภาคใต้ โดยจังหวัดที่มีอัตราป่วยสูงสุด คือ จ.อ่างทอง กระบี่ พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งจากการสำรวจบ้านเรือนประชาชน พบมีถึง 2 ใน 3 ที่ไม่ได้ทำลายแหล่งลูกน้ำยุงลายในบ้าน ทำให้เพิ่มความเสี่ยงการระบาดใหญ่ของโรคนี้ โดยกระทรวงสาธารณสุขได้เน้นย้ำผู้ตรวจราชการกระทรวงทุกเขตให้กำชับทุกจังหวัดดำเนินมาตรการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เป็นประจำทุก 7 วัน อย่างเข้มงวดตลอด ทั้งระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล โรงพยาบาล โดยเน้นย้ำประชาชนทุกคนต้องช่วยกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย รวมถึงจะประสานเชิงนโยบายกับกระทรวงต่างๆ ให้ดูแลหน่วยงานในสังกัดให้เป็นเขตปลอดลูกน้ำยุงลาย ซึ่งหากไม่ช่วยกันทำลายลูกน้ำยุงลายคาดว่าจะปีนี้จำนวนผู้ป่วยไข้เลือดออกอาจพุ่งสูงถึง

50,000 ราย ในการนี้กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอ แนวทางการดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพ อสม. และการรณรงค์ด้านภัยไข้เลือดออก ดังต่อไปนี้

1. ทุกจังหวัดดำเนินการพัฒนาศักยภาพ อสม. และการรณรงค์ด้านภัยไข้เลือดออก กำหนดเวลาตามความพร้อมและเหมาะสมของพื้นที่ ตั้งแต่วันที่ 12 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไปจนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2551 โดยใน 1 วัน ให้มีกิจกรรม ดังนี้

การถ่ายทอดความรู้ให้ อสม. หลากหลายรูปแบบ และวิธีการ ตามความเหมาะสมของพื้นที่ รวมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางปฏิบัติในการรณรงค์

กิจกรรมรณรงค์ด้านภัยไข้เลือดออก

2. อสม. ทุกคนทั่วประเทศในแต่ละหมู่บ้าน เดินเข้าไปถึงทุกครัวเรือนในความรับผิดชอบของตนเอง พร้อมเอกสาร อสม. เคาะประตูบ้าน สำนวความชุกชุมก้น้ำยุงลาย และแผ่นความรู้ เรื่อง **สิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อปลอดภยจากไข้เลือดออก : คุณนะทำ “อสม. เคาะประตูบ้าน ร่วมใจ ด้านภยไข้เลือดออก”**

3. อสม. ถ่ายทอดความรู้ สิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อปลอดภยจากไข้เลือดออก และอธิบายถึงแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก ให้กับประชาชนทุกหลังคาเรือนจนเข้าใจ

4. อสม. สำนวความชุกชุมก้น้ำยุงลาย (ความชุกชุมก้น้ำยุงลาย) ทุกครัวเรือนในความรับผิดชอบของตนเอง บันทึกและส่งผลการสำรวจให้สถานเอนามยหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบพื้นที่ พร้อมทั้งแจ้งผลการสำรวจก้น้ำให้เจ้าของบ้านทราบ

5. อสม. ชวนเพื่อนบ้านและอสม. ร่วมกันกำจัดแหล่งของการเกิดโรคไข้เลือดออก โดยทำควมสะอาดบ้านเรือนและปรับสภาพแวดล้อมของบ้านเรือนและชุมชนให้สะอาดตลอดจนการตัดตอนลูกน้ำ การจัดการภาชนะในหองน้ำ

และโองหรือตุ่มน้ำ ไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธ์ยุงลาย รวมทั้งการป้องกันยุงกัด

6. อสม. มอบแผ่นความรู้ เรื่อง สิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อปลอดภยจากไข้เลือดออก : คุณนะทำ “อสม. เคาะประตูบ้าน ร่วมใจ ด้านภยไข้เลือดออก” ให้กับประชาชนทุกหลังคาเรือนติดไว้ที่บ้าน เพื่อดูและเรียนรู้ในการปฏิบัติได้หลายๆครั้ง

7. อสม. ทุกคนทั่วประเทศในแต่ละหมู่บ้าน เดินเข้าไปถึงทุกครัวเรือนในความรับผิดชอบของตนเองอีกครั้ง ภายหลังจากไปเคาะประตูบ้าน ถ่ายทอดควมรู้และชวนประชาชนกำจัดแหล่งการเกิดโรคไข้เลือดออก นาน 7 วัน เพื่อสำรวจก้น้ำยุงลาย (ความชุกชุมก้น้ำยุงลาย) และดูพฤติกรรมของประชาชนในความรับผิดชอบว่าเป็นอย่างไร บันทึกและส่งผลการสำรวจให้สถานเอนามยหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบพื้นที่ พร้อมทั้งแจ้งผลการสำรวจก้น้ำและการประเมินพฤติกรรมเสี่ยงให้เจ้าของบ้านทราบ

8. อสม. ประชาชนและภาคีเครือข่ายในชุมชนท้องถิ่น อดกิจกรรมและนวัตกรรมต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนปลอดภยจากโรคไข้เลือดออก โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจประเมินผล และผลที่กิดขึ้นจากการรณรงค์ มาใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนงาน โครงการของชุมชน

9. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัดรายงานผลการพัฒนาศักยภาพ อสม. และค่า HI ของการสำรวจความชุกชุมก้น้ำยุงลาย ทั้งก่อนและหลังจากกำจัดแหล่งโรคผ่านเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข

10. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด ดำเนินการประเมินผลการพัฒนาศักยภาพ อสม. และการรณรงค์ด้านภยไข้เลือดออก และรายงานผลการประเมินให้กระทรวงสาธารณสุขทราบ ภายใน 30 วัน ภายหลังจากดำเนินการ

11. ทุกจังหวัดดำเนินการขอรับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานผ่านศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาสุขภาพภาคประชาชนภาคทุกแห่ง

